

Nóg een 18de eeus bedevaartsprentje van Handel.

door Frans van der Aa

Onlangs kwam ik in het bezit van een 18de eeus bedevaartsprentje van Handel. Eerder al maakte ik melding van een dergelijk prentje in Gemerts Heem(1). Hethierbij afgedrukte prentje is een afdruk van een kopergravure uit de 2de helft van de 18de eeuw. Maria met kind, engeltjes met banderolle en opschrift "Touvlucht der sondaren bidt voor ons", een kerk en processie en de troon waarop geschreven staat "Mirakeleus Beldt van ons Lieve Vrouwe tot Haendel gelegen onder de vrij neutrael Heerlijckheit Gemert".

Specifiek Handels is het door de vele afdrucken bijna niet meer te onderscheiden "fons marianum" (=mariabron); kennelijk heeft degene die de plaat opnieuw heeft opgestoken geen raad geweten met de werkelijke vorm van het wonderbare putje en er een struik van gemaakt.

De signatuur is van Isabella Hertsens, een begijntje dat na de dood van Susanna Verbruggen in 1752 de winkel, "In de Herpe" in de Keyserstraat te Antwerpen, van haar overnam. Maar zij heeft zeker niet de drukvorm vervaardigd, die is zeer waarschijnlijk van Jacobus de Man (1650-1719) en dateert daarom uit die tijd.

De afdruk is op perkament en met de hand ingekleurd. Het formaat is 6,5 bij 9 centimeter.

Duidelijk is te zien dat de inkleuring is gedaan met behulp van sjablonen, wat gebeurde in het atelier van de uitgever, die ook vaak de drukker was. Het is de kwaliteit zeker niet ten goede gekomen, hier en daar loopt de verf over op bepaalde delen van de gravure waar die niet behoort te zitten. Bepalend voor de smaak van toentertijd in deze volkskunst zijn de felle kleuren groen en rood, het kleed van Maria en kind zijn met goud gehoogd, evenals de twee stralenkransen (nimbus).

Opmerkelijk is de verschillende schrijfwijze van de plaatsnaam Handel. Wat de beweegreden is geweest om in het cartouche de plaatsnaam Haendel te graveren en bij het kerkje de tegenwoordige schrijfwijze Handel, is moeilijk te verklaren. Mogelijk is de plaatsnaam bij het kerkje in een latere periode aangebracht. Dergelijke afwijkingen in de schrijfwijze komen we soms ook tegen in één akte (2).

Hoewel er een enorme productie heeft bestaan van devotieprentjes, is er relatief maar weinig van bewaard gebleven. Het hier aangehaalde bedevaartsprentje, waarvan de drukvorm is vervaardigd te Antwerpen tussen 1650-1719 en in 1752 in handen kwam van Isabella Hertsens, is op bestelling van de beheerder van de Handelse bedevaartplaats daar naar toe verzonden. Een vrome bedevaartganger moet het daar gekocht hebben en naar huis meegenomen hebben. Na enkele eeuwen van omzwervingen is het weer teruggekeerd in Gemert.

NOTEN:

- (1) Gemerts Heem, jrg. 24 (1982) nr. 2; Frans van der Aa, Een 18de eeuws bedevaartsprentje van Handel, blz. 38-40.
- (2) Gemerts Heem, 1977 nr. 68; Ad Otten, De plaatsnaam 'Handel' in het verleden, blz. 8-12.

